

PROJEKTA “SKOLA – KOPIENĀ” INFORMATĪVAIS MATERIĀLS PAR ATBALSTA PASĀKUMU ”

ESF+ projekts Nr. 4.2.3.1./1/24/I/001

Materiāls tapis Eiropas Sociālā fonda plus Projekta “Skola – kopienā” (identifikācijas Nr. 4.2.3.1./1/24/I/001) ietvaros.

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz Valsts izglītības attīstības aģentūru ir obligāta.

© Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2025

Terminu skaidrojums

Atbalsta pasākumi – mērķtiecīgi organizēti pasākumi un aktivitātes, kas tiek nodrošināti izglītojamajiem Projekta ietvaros.

Individuālais atbalsta plāns (IAP) – individuāli izstrādāts plāns, kurš iekļauj nepieciešamos datus par izglītojamo, informāciju par riskiem, plānotos atbalsta pasākumus un atbalsta personālu, kas piesaistīts to nodrošināšanai.

Interaktīvais rīks – Projekta ietvaros izstrādāta IAPa, kura nodrošinās Projekta darbības īstenošanai visas nepieciešamās darbības – atbalsta pasākumu īstenošanu, Projekta darbību saturisko dokumentu elektronisku ievadi un apstiprināšanu.

Mentoring – strukturēts atbalsta process, kurā mentors izglītojamajam sniedz savas zināšanas, pieredzi un atbalstu, lai veicinātu viņa profesionālo un personīgo izaugsmi, palīdzot formulēt mērķus, izstrādāt stratēģijas un motivēt, vienlaikus mazinot sociālās atstumtības un/vai PMP riskus.

Mentors – pilngadīga persona, kura Projekta ietvaros ir apguvusi izglītojamo mentora mācību programmu un sniedz atbalstu izglītojamajiem. Izglītojamā mentors ir izglītojamā uzticības persona, kas atbalsta, iedrošina, motivē un palīdz izglītojamajam attīstīt personību un prasmju potenciālu.

Pašvaldības izglītības ekosistēma – sistēma, kuru pašvaldība veido, lai nodrošinātu iedzīvotājiem nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes mūža garumā. Pašvaldība attīsta tās vadībā un pārraudzībā mērķtiecīgi strādājošu institūciju kopu, izglītības jomā sadarbojoties ar pašvaldības, privātajām un valsts izglītības iestādēm, darba devējiem, sociālajiem partneriem nevalstiskajām organizācijām, citām pašvaldībām un to teritorijās esošām izglītības iestādēm, koordinējot izglītības īstenošanu visās izglītības programmās un pakāpēs.

Pašvaldības starpinstitūciju sadarbības komanda – konsultatīva koleģiāla institūcija, kura izveidota katrā pašvaldībā. Sadarbības grupas sastāvā iekļauj pārstāvjus no dažādām institūcijām, individuāla gadījuma risināšanai, ja ar izglītības iestādes resursiem dažādu iemeslu dēļ situāciju nav izdevies atrisināt (atbilstoši

Ministru kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumiem Nr. 545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā”).

PMP – priekšlaicīga mācību pārtraukšana.

PMP risks – faktors vai apstāklis, kas palielina iespēju, ka izglītojamais nepabeigs mācības noteiktajā laikā. Šo risku var veidot dažādi akadēmiskie, sociālie, ekonomiskie vai personiskie izaicinājumi, t. sk. mācību grūtības, trūkstošs atbalsts, ģimenes problēmas, ekonomiskas grūtības vai motivācijas trūkums, kas var novest pie izstāšanās no izglītības sistēmas pirms izglītības programmas pabeigšanas.

Projekts – Eiropas Savienības kohēzijas politikas programmas 2021.–2027. gadam 4.2.3. specifiskā atbalsta mērķa “Sekmēt to, lai – jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām – būtu vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām un iespēja to iegūt, sākot ar pirmsskolas izglītību un aprūpi un vispārējās izglītības un profesionālās izglītības un mācību gaitā līdz pat augstākajai izglītībai un pieaugušo izglītībai un mācībām, tostarp veicināt mācību mobilitāti visiem un atvieglot piekļūstamības iespējas personām ar invaliditāti” 4.2.3.1. pasākuma “Integrēta “Skola – kopiena” sadarbības programma atstumtības riska mazināšanai izglītības iestādēs”.

Sociālā atstumtība – nelabvēlīgs stāvoklis, kurš rodas vides nepieejamības, sabiedrības aizspriedumu, stigmatizācijas, piedzīvotas emocionālās un fiziskās vardarbības, valodas barjeras, etniskās piederības vai citu iemeslu dēļ, kas ierobežo indivīda iespējas iekļauties dažādās sociālajās grupās.

Sociālās atstumtības risks – saistīts ar ierobežojumiem izglītojamajam pilnvērtīgi iekļauties izglītības vidē, jo pastāv sociāla rakstura šķēršļi, kas to liedz, piemēram, ierobežoti resursi, atbalsta trūkums, vides nepieejamība, sabiedrības aizspriedumi, stigmatizācija, emocionālā un fiziskā vardarbība un citi.

Kas ir mentorings?

Mentorings ir atbalsta sniegšanas process, kura mērķis ir palīdzēt izglītojamajam, sadarbībā ar mentoru, sasniegt konkrētus mērķus noteiktā laika posmā. Tas balstās uz ilgstošām, savstarpēji uzticības pilnām attiecībām starp diviem cilvēkiem, kur mentors sniedz padomus un atbalstu, nekritizējot. Šīs attiecības veidojas un attīstās regulārā saziņā un tikšanās reizēs.

Mentoringa galvenais mērķis ir laikus atpazīt un izvērtēt izglītojamā individuālās īpatnības, prasmes un vajadzības, lai nodrošinātu mērķtiecīgu atbalstu, veicinātu intelektuālo un emocionālo izaugsmi, kā arī uzturētu motivāciju mācīties. Mentors ir uzticama persona, kas iedrošina, motivē un palīdz izglītojamajam attīstīt savu personību un atklāt potenciālu.

Kas ir mentorings Projekta ietvaros?

Projekta ietvaros izglītojamā mentora individuālais atbalsts ir sistemātiska un profesionāla pieeja, kas balstīta savstarpējā uzticībā. Mentors, izmantojot savas zināšanas un pieredzi, sniedz personalizētu atbalstu izglītojamajam ar mērķi veicināt viņa personisko izaugsmi, akadēmiskos sasniegumus un sociālo integrāciju.

Šī atbalsta galvenais uzdevums ir stiprināt izglītojamā pašapziņu, motivāciju un prasmes veidot cieņpilnas attiecības kā būtisku pamatu veiksmīgam izglītības procesam. Tāpat mentors palīdz identificēt un pārvarēt potenciālos izaicinājumus, kas var veicināt sociālo atstumtību vai palielināt priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas (PMP) risku.

Izglītojamā mentora individuālais atbalsts izglītojamajam

Izglītojamā mentora individuālais atbalsts (turpmāk – atbalsta pasākums) ir paredzēts izglītojamajiem no 13 gadu vecuma un tiek īstenots Individuālā atbalsta plāna (IAP) I un II moduļa ietvaros:

- I modulis – atbalsts PMP riska mazināšanai pieejams izglītojamajiem, kuri par vispārējās pamatizglītības programmas apguvi ir saņēmuši tikai liecību un atkārtoti mācās 9. klasē vai izglītojamajiem, kuri par vispārējās pamatizglītības programmas apguvi ir saņēmuši tikai liecību, un ir uzņemti profesionālās izglītības iestādē.
- II modulis – atbalsts sociālās atstumtības riska mazināšanai pieejams izglītojamajiem, kuriem konstatēts kāds no sociālās atstumtības riskiem, piemēram, izglītojamie ar speciālām vajadzībām, mācīšanās grūtībām, nelabvēlīgiem sociālajiem vai ekonomiskajiem ģimenes apstākļiem, imigrantiem, reemigrantiem, no vardarbības cietušajiem, personām ar invaliditāti vai veselības problēmām, piederību mazākumtautībai vai kādai etniskajai grupai u. c.

Atbalsta pasākuma mērķis ir palīdzēt mazināt sociālās atstumtības un PMP riskus, nodrošinot izglītojamajiem individuāli pielāgotu atbalstu – zināšanas, prasmes un stratēģijas grūtību pārvarēšanai, akadēmisko sasniegumu uzlabošanai un karjeras attīstībai.

Projekta ietvaros mentors var sniegt atbalstu līdz astoņiem izglītojamajiem vienlaikus, taču vienā tikšanās reizē mentors strādā tikai ar vienu izglītojamo. Katra semestra noslēgumā mentors piedalās IAP izvērtēšanas procesā.

Atbalsta pasākuma īstenošana Projekta ietvaros ieplānota no 2026. gada.

Mentoru mācības

Projekta ietvaros ir izstrādāta izglītojamo mentora mācību programma (turpmāk – mācības) pēc kuru pabeigšanas dalībniekiem izsniegs apliecību par programmas apguvi. Mācību ilgums ir 36 akadēmiskās stundas, un tās norisināsies klātienē, īpašu uzmanību pievēršot praktiskajām aktivitātēm.

Mācību īstenošana paredzēta divās kārtās – 2025. gada rudenī un 2027. gada pirmajā ceturksnī. 2025. gadā plānots izveidot piecas reģionālās mācību grupas, nosakot kā mācību norises vietas piecas pilsētas:

- Kurzemes plānošanas reģions: 21.-23.11.2025. – Liepājā.
- Latgales plānošanas reģions: 10.-12.10.2025 – Rēzeknē.
- Rīgas plānošanas reģions: 12.-14.12.2025. – Rīgā.
- Vidzemes plānošanas reģions: 14.-16.11.2025. – Valmierā.
- Zemgales plānošanas reģions: 31.10.-02.11.2025. – Jelgavā.

Katrā mācību kārtā paredzēts apmācīt ne mazāk kā 100 mentorus. Kopumā Projekta ietvaros plānots sagatavot vismaz 200 mentorus.

Mācību dalībniekiem tiks izsniegta mentora rokasgrāmata “Jauniešu mentoringa pamati”, kurā iekļauta mācību programmas teorētiskā bāze, pārbaudītas metodes un praktiski uzdevumi darbam ar jauniešiem. Tajā atrodams arī mentora ētikas kodekss, QR kodi ar piekļuvi audiomateriāliem, kā arī cita noderīga informācija par mentoringu.

Nosacījumi potenciālajiem mentoriem

Potenciālos mentorus mācībām piesaistīs sadarbības partneri. Par mentoru Projekta ietvaros var kļūt persona, kura atbilst šādiem nosacījumiem:

- ir pilngadīga;
- ir ieguvusi vismaz īsā cikla profesionālo augstāko izglītību izglītības jomā, vai arī ir apguvusi četru semestru izglītības programmu, vai ir ieguvusi C kategorijas trenera sertifikātu;
- atbilst Izglītības likuma 50. pantā noteiktajām prasībām;
- nav pārkāpusi Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. panta piektajā daļā noteiktās normas;
- ir apguvusi 36 akadēmisko stundu mentora mācību programmu Projekta ietvaros un saņēmusi par to apliecību.

Mentora individuālā atbalsta pasākuma integrācija Projekta Interaktīvajā rīkā

Pēc mācību noslēguma tiks apkopota informācija par mentoriem, kuri varēs sniegt atbalstu Projekta ietvaros. Mentoru kontaktinformācija būs pieejama Projekta Interaktīvajā rīkā, un to plānots atjaunot pēc nepieciešamības.

Sākoties kārtējam semestrim, IAP sagatavotājs var izvēlēties atbalsta pasākumu “Mentora individuāls atbalsts”, pamatot to, norādot riskus un sagaidāmo rezultātus. Izvēloties šo atbalsta pasākumu, IAP sagatavotājam jānorāda viens no pieejamajiem mentoriem. Komunikāciju starp mentoriem un IAP sagatavotājiem organizē un uzrauga attiecīgās pašvaldības koordinators. IAP sagatavotājs sazinās ar potenciālo mentoru, lai pārrunātu izglītojamā situāciju un mentoringa iespējas. Mentoram Projekta Interaktīvajā rīkā tiks piešķirta loma “Mentors”, kas nodrošina piekļuvi sadaļām “Mentora dienasgrāmata” un “Darba laika uzskaites veidlapa” (DLUV).

Mentors plāno regulāras tikšanās ar izglītojamo, ievērojot IAP ieplānoto stundu apjomu semestra laikā. Tikšanās un to norise tiek dokumentētas sadaļā “Mentora dienasgrāmata”. Mentors savlaicīgi aizpilda sadaļas “Aktivitāte(s)” un “Mērķi un uzdevumi”, bet pārējās sadaļas aizpilda pēc tikšanās ar izglītojamo. Ieraksti tiek pārbaudīti un apstiprināti no mentora puses. Ierakstus Interaktīvajā rīkā iespējams rediģēt līdz katra mēneša 10. datumam. Katru kalendāro mēnesi mentors pārbauda un apstiprina informāciju dienasgrāmatā katram izglītojamajam, kuram nodrošina atbalsta pasākumus. DLUV automātiski ielasa datus no katra izglītojamā “Mentora dienasgrāmatas”. DLUV apstiprina lietotājs ar lomu “Pašvaldības koordinators”. Sadarbības partneris organizē mentora darba apmaksu, pamatojoties uz DLUV.

Semestrim noslēdzoties, mentors piedalās IAP izvērtēšanā, aizpildot sadaļu “Mentora individuālā atbalsta izvērtēšana”, kas ir daļa no IAP.

Grupu supervīzijas mentoriem

Projekta ietvaros plānots nodrošināt divus supervīziju veidus, kurās būs iespējams iesaistīt izglītojamo mentorus:

- Grupu supervīzijas atbalsta personālam.
- Grupu supervīzijas pašvaldības sadarbības grupām.

Grupu supervīzijās atbalsta personālam var iesaistīt izglītības iestāžu administrācijas pārstāvjus, mācību priekšmetu skolotājus, izglītības un skolu psihologus, sociālos pedagogus, pedagoga palīgus, speciālos pedagogus, karjeras konsultantus, bibliotekārus, logopēdus, surdotulkus vai ergoterapeitus. Nepieciešamības gadījumā grupu supervīzijās atbalsta personālam iespējams piesaistīt arī mentorus, kuri ir iesaistīti attiecīgās izglītības iestādes IAP atbalsta pasākumu īstenošanā, piemēram, mentoru, kurš cieši sadarbojas ar izglītības iestādes atbalsta personālu, vai gadījumos, kad mentors nevar piedalīties pašvaldības sadarbības grupu supervīzijās.

Grupu supervīzijas pašvaldības sadarbības grupām ir paredzētas šo grupu dalībniekiem, kas ir konsultatīvas, koleģiālas institūcijas, izveidotas katrā pašvaldībā. Pašvaldības sadarbības grupas sastāvā ir dažādu institūciju pārstāvji, kuri risina individuālus gadījumus, ja ar izglītības iestādes resursiem situāciju nav izdevies atrisināt. Šo supervīziju mērķis ir stiprināt izglītības ekosistēmu pašvaldības līmenī. Tajās var tikt iesaistīti arī Projekta mentori, ja tie darbojas individuālo gadījumu risināšanā. Pašvaldībām ir iespēja pieteikt supervīzijas atsevišķām mentoru grupām, piemēram, ja mentoru skaits ir liels, mentoriem nepieciešams papildu atbalsts, vai ja pašvaldībai ir pieejamas vairākas supervīziju kvotas.

Mentora atbildība un darba organizācija

Potenciālais mentors aizpilda “Anketu mentoru mācībām projektam “Skola – kopienā”. Pēc veiksmīgas mācību programmas apguves mentors saņem apliecību.

IAP sagatavotājs sazinās ar potenciālo mentoru, lai pārrunātu izglītojamā situāciju un mentoringa iespējas. Ja mentors piekrīt sniegt atbalstu izglītojamajam, tiek noslēgts līgums ar sadarbības partnera izglītības iestādi vai jauniešu centru. Mentoram tiek nodrošināta pieeja Projekta Interaktīvajam rīkam. Viens mentors var noslēgt vairākus līgumus, taču vienlaikus var atbalstīt ne vairāk kā astoņus izglītojamos Projekta ietvaros.

Mentors plāno regulāras tikšanās ar izglītojamo, ievērojot IAP ieplānoto stundu apjomu semestra laikā. Tikšanās un to norise tiek dokumentētas sadaļā “Mentora dienasgrāmata”. Mentors savlaicīgi aizpilda sadaļas “Aktivitāte(s)” un “Mērķi un uzdevumi”, bet pārējās sadaļas aizpilda pēc tikšanās ar izglītojamo. Ieraksti tiek pārbaudīti un apstiprināti no mentora puses.

Izmantojot savas zināšanas un pieredzi, mentors sniedz personalizētu atbalstu izglītojamajam, veicinot viņa personīgo attīstību, akadēmiskos sasniegumus un sociālo integrāciju. Mentors stiprina izglītojamā pašapziņu un motivāciju, veicina cieņpilnu attiecību veidošanas prasmes, kā arī palīdz identificēt un risināt iespējamus izaicinājumus, kas var novest pie sociālās atstumtības un PMP.

Katru mēnesi mentors sagatavo un mēneša beigās ieskenē parakstu lapu, pievienojot to IAP kā pielikumu. Mēneša beigās mentors pārbauda un apstiprina dienasgrāmatas ierakstus. Mentors ir atbildīgs par to, lai visi ieraksti būtu precīzi un atspoguļotu faktisko mentoringa praksi, kā arī nepieļauj dubultfinansējumu. Ja tiek konstatēts dubultfinansējums, mentors atmaksā Projektam neattiecinātās darba stundas.

Semestra noslēgumā mentors piedalās IAP izvērtēšanā, aizpildot sadaļu “Mentora individuālā atbalsta izvērtēšana” katrā IAP, kura ietvaros tiek nodrošināts atbalsts.

Mentoru līgumu uzraudzības noslēgšanas kārtība

Sadarbības partneri ir atbildīgi par līgumu slēgšanu ar mentoriem. Līgums tiek noslēgts uz periodu, kas nav īsāks par vienu semestri un nepārsniedz vienu mācību gadu. Līgums par mentora atbalsta sniegšanu Projekta ietvaros var tikt noslēgts ar izglītības iestādi, ja atbalsts paredzēts izglītojamajiem, kuri ir reģistrēti attiecīgajā izglītības iestādē, vai ar jauniešu centru, kas minēts Jaunatnes likuma 5. panta septītajā daļā un kas ir pašvaldības iestāde vai tās struktūrvienība, lai nodrošinātu mentora atbalstu arī ārpus izglītības iestādēm.

Līgumā tiks iekļauti šādi nosacījumi:

- viens mentors Projekta ietvaros vienlaikus var strādāt ar līdz pat astoņiem izglītojamajiem;
- vienam izglītojamajam mēnesī ir paredzētas ne vairāk kā 20 stundas, un samaksa tiek veikta par faktiski nostrādātajām stundām;
- darbs tiek apmaksāts, balstoties uz faktiski nostrādātām stundām ar izglītojamo katra mēneša ietvaros;
- atalgojums tiek aprēķināts saskaņā ar dokumentu “Vienas vienības izmaksu standarta likmes aprēķina un piemērošanas metodika mentoru atalgojumam”;
- minētā metodika ietver visus nodokļus un kompensācijas;
- dienasgrāmatā var ierakstīt vienību ne mazāku kā “1” (t.i., ne mazāk kā viena stunda);
- gadījumā, ja izglītojamais nesatiekas ar mentoru, apmaksa netiek veikta;
- ja mentora darba stundas pārklājas ar citām darba stundām vai tiek konstatēts dubultfinansējums, mentors ir atbildīgs par darba samaksas atmaksu Projektam.

Sadarbības partneris apkopo attiecīgās pašvaldības mentoru līgumus un augšupielādē tos Projekta Interaktīvajā rīkā.

Lūdzam ņemt vērā, ka šis materiāls ir informatīvs, un tajā sniegtā informācija var tikt precizēta vai mainīta.

Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar Projekta vadības un īstenošanas nodaļas Projekta ekspertu Andreju Lūkinu (tālr.: +371 20769107, e-pasts: andrejs.lukins@viaa.gov.lv).